

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. birželio 21 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Andžej Maciejevski (kolegijos pirmininkas) ir Algirdo Taminsko, teismo posėdyje kasacinio rašytinio proceso tvarka išnaginę civilinę bylą pagal atsakovės uždarosios akcinės bendrovės „Merko statyba“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. spalio 5 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės bankrutuojančios uždarosios akcinės bendrovės „BV Inžinerinės sistemos“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Merko statyba“ dėl skolos priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių bankrutuojančios įmonės teisę į lėšas, mokėtinas jai pagal statybos rangos sutartį kaip atlyginimas rangovei už atliktus darbus, tačiau užsakovės neįmokamas motyvuojant rangovės neįvykdymą sutartine prievole pateikti garantinių įsipareigojimų vykdymo užtikrinimo garantiją (laidavimo raštą), aiškinimo bei taikymo.
- Ieškovė UAB „BV Inžinerinės sistemos“ prašė priteisti iš atsakovės UAB „Merko statyba“ 10 735 Eur skolą ir 6 procentų dydžio metines procesines palikanas.
- Ieškovė nurodė, kad tarp šalių buvo sudarytos statybos rangos sutartys, pagal kurias ieškovė atliko darbus, o atsakovė už juos sumokėjo sutartą kainą, išskyrus jos dalį – 5 proc. sumos, skirtos galiniams darbų trūkumams padengti, ši suma atsakovės buvo sulaukta pagal 2016 m. spalio 10 d. Statybos rangos sutartį Nr. 1601-W0007, 2016 m. gruodžio 12 d. Statybos rangos sutartį Nr. 1602-W0001 ir 2018 m. gegužės 10 d. Statybos rangos sutartį Nr. 1704-W0001 (toliau – ir Sutartys). Pagal tarp šalių susiklosčiusią verslo praktiką ieškovė, pasirašius galutinius darbų perdavimo aktus, turėjo įgaliojimą arba: 1) pateikti atsakovei garantinių įsipareigojimų vykdymo laidavimo raštą, po ko jai nedelsiant būtų įmokamos sulaukytos lėšos, arba 2) laidavimo rašto neteikti – tokiu atveju sulaukytos lėšos ieškovei sumokamos suėjus laidavimo rašto galiojimo terminui. Ieškovė, perdavusi darbus, laidavimo raštą atsakovei nepateikė, todėl pagal susiklosčiusią praktiką sulaukytas lėšas atsakovė privolejo sumokėti ieškovei pasibaigus garantinio laikotarpio įsipareigojimų užtikrinimo terminui. Visų nurodytų sutarčių garantinių įsipareigojimų užtikrinimo terminai pasibaigė 2020 m. gegužės–birželio mėn., todėl atsakovės sulaukytos 10 735 Eur sumos nesumokėjimas ieškovei iš esmės reikštų baudinio pobūdžio sankcijų ieškovei taikymą.
- Atsakovė UAB „Merko statyba“ su ieškiniu nesutiko. Nurodė, kad 2019 m. liepos 18 d. pranešimu aiškiai ir nedviprasmiškai informavo ieškovę apie tai, kad atsisako vykdyti savo priešpriešinę prievolę Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.58 straipsnio pagrindu, o ne sulauko ar įskaito lėšas kaip privalomą užtikrinimo priemonę. Nors Sutartys nustato mokėtinų sumų sulaukymą, atsakovė šia teise nebesinaudoja, nes tiesiog nebeliko ką sulaukyti, t. y. nebeliko ieškovės reikalavimo teisės. Atsakovė būtent dėl šio siekio apsisaugoti nuo tokių situacijų, kai darbų garantinio termino laikotarpiu bankrutuoja darbus atlikę rangovai, reikalauja pateikti konkrečios formos garantinio laikotarpio įsipareigojimų vykdymo užtikrinimo priemonę (banko garantiją arba draudimo įmonės laidavimo raštą). Šalys, be fizinio statybos darbų atlikimo papildomai susižadamos dėl konkrečių garantinio laikotarpio užtikrinimo priemonių, atitinkamai nustatė ir Sutarčių kainą. Faktas, kad nuo galutinio darbų perdavimo akto pasirašymo praėjo daugiau nei dveji metai ir per tą laiką ieškovė neįvykdė savo įsipareigojimų pateikti garantinio laikotarpio įsipareigojimų vykdymo užtikrinimo priemonės, nereiškia, kad šių įsipareigojimų ieškovei nebereikia vykdyti ar kad reikalaujamas užtikrinimo laikotarpis yra pasibaigęs; tai taip pat nereiškia, kad ieškovė gali reikalauti sumokėti už neįvykdytus įsipareigojimus pagal Sutartis.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Vilniaus miesto apylinkės teismas 2021 m. balandžio 16 d. sprendimu ieškinį patenkino.
- Teismas nustatė, kad šalys sudarė tris Statybos rangos sutartis: 2016 m. spalio 10 d. Statybos rangos sutartį Nr. 1601-W0007, 2016 m. gruodžio 12 d. Statybos rangos sutartį Nr. 1602-W0001 ir 2018 m. gegužės 10 d. Statybos rangos sutartį Nr. 1704-W0001. Ieškovės pagal Sutartis atlikti darbai buvo priimti. Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 10 d. nutartimi ieškovei iškelta bankroto byla. Apie mokėjimo sulaukimo atsakovė ieškovei iki bankroto bylos iškilimo dienos nepranešė. Tik 2019 m. liepos 18 d. atsakovė ieškovės bankroto administratoriui UAB „Tigesta“ pateikė pranešimą, kuriuo atsisakė sumokėti ieškiniu reikalaujamą skolą dalį.
- Teismas nusprendė, kad, išskėlus ieškovei bankroto bylą, taikytinas Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas (toliau – ĮBĮ), galiojęs ieškovės bankroto bylos iškilimo metu. ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 4 punkte imperatyviai nustatyta, kad jei per 30 dienų nuo teismo nutarties išskirti bankroto bylą įsisteigimo dienos administratorius pranešė suinteresuotiems asmenims, kad įmonės sudarytų sutarčių, kurių vykdymo terminas dar nepasibaigė, neįvykdys, šios sutartys (tarp jų nuomos, parduotos), išskyrus darbo sutartis ir sutartis, iš kurių kyla bankrutuojančios įmonės reikalavimo teisės, laikomos pasibaigusiomis, o dėl šios priežasties atsiradę reikalavimai yra tenkinami šio įstatymo 35 straipsnyje nustatyta tvarka.
- Teismo vertinimu, atsakovės sulaukytos sumos, atsižvelgiant į jų užtikrinamą pobūdį, priklausė ieškovei. CK 6.681 straipsnis įpareigoja užsakovą sumokėti rangovui rangos sutartyje įtvirtintą darbų kainą. Po bankroto bylos iškilimo dienos pasibaigė ieškovės prievolė pateikti garantinius raštus, todėl atsakovė turi sumokėti atliktų darbų kainą, neturėdama teisės dalies sumos sulaukyti.
- Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnaginėjusi bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2021 m. spalio 5 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. balandžio 16 d. sprendimą paliko nepakeistą.
- Apelacinės instancijos teismas nustatė, kad Sutarčių specialiosios dalies 7.2 punktuose nustatytas dvejų metų terminas, per kurį pagal garantinio laikotarpio laidavimo raštus turėjo būti atlyginami galimi atsakovės nuostoliai. Sutarčių bendrosios dalies 9.7 punkte nustatyta, jog užsakovė, mokėdama rangovei už atliktus darbus, turi teisę savo pasirinkimu sulaukyti specialiosios dalies 6.5 punkte nurodyto dydžio, t. y. 10 proc. nuo kiekvienos sąskaitos, sumą. Atsakovė įsipareigojo pagal šį punktą sulaukyti lėšas išmokėti ieškovei šia tvarka: a) jeigu rangovė pagal sutarties sąlygas nepilnai pateikė garantinio laikotarpio prievolių užtikrinimo garantijas, nurodytos bendrosios dalies 8.5 punkte – per specialiosios dalies 6.3 punkte nurodytą terminą nuo galutinio perdavimo akto pasirašymo be išlygų; b) kitu atveju i) suma, viršijanti specialiosios dalies 7.2 punkte nurodytą sumą, turi būti sumokėta per specialiosios dalies 6.3 punkte nurodytą terminą nuo galutinio perdavimo akto pasirašymo be išlygų; ii) likusi sulaukita suma turi būti sumokėta per specialiosios dalies 6.3 punkte nurodytą terminą nuo rangovo įsipareigojimo, nurodyto bendrosios dalies 8.5 punkte, vykdymo. Sutarčių 8.5 punkte nustatyta: „Jeigu kitaip nenurodyta specialiosios dalies 7.2 punkte, rangovas ne vėliau kaip per 14 dienų nuo galutinio perdavimo akto pasirašymo be išlygų privalo pateikti užsakovui besąlyginę pirmą pareikalavimo garantinio laikotarpio įsipareigojimų pagal sutartį vykdymo užtikrinimo garantiją (arba nurodžius tai specialiosios dalies 7.2 punkte, užsakovui priimtinos draudimo bendrovės laidavimo raštą, kurio sąlygose i) turinui *mutatis mutandis* taikomos šios bendrosios dalies 8 straipsnio nuostatos). Šios garantijos dydis ir galiojimo terminas yra nurodomi specialiosios dalies 7.2 punkte.“ Sutarčių specialiosios dalies 7.2 punkte šalys susitarė, jog ieškovė atsakovei pateiks 5 proc. nuo sutarties kainos šiane punkte nurodytą draudimo bendrovės garantinių įsipareigojimų vykdymo užtikrinimo garantiją (laidavimo raštą), kurio galiojimo terminas – dveji metai. Šiuo susitarimu šalys siekė užtikrinti galimą atsakovės tiesioginių nuostolių atlyginimą, jogu tokių nuostolių atsirastų per dvejus metus nuo objekto galutinio perdavimo akto pasirašymo dienos.
- Teismas pažymėjo, kad pagal CK 6.58 straipsnio 1 dalies nuostatas apie prievolės (jos dalies) vykdymo sustabdymą būtina pranešti kitai šaliai. Atsakovė iki ieškovės bankroto bylos iškilimo nepranešė ieškovei apie dalies prievolių vykdymo sustabdymą. Ieškovei išskėlus bankroto bylą, taikytinos specialaus bankroto proceso reglamentuojančio įstatymo – ĮBĮ nuostatos, kurios ntvirtina tokio priešpriešinio prievolių įvykdymo bei atsakovės minėtų savignos priemonių naudojimo. ĮBĮ 14 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad nuo nutarties išskirti bankroto bylą įsisteigimo dienos teisė valdyti, naudoti bankrutuojančios įmonės turtą (lėšas) ir juo disponuoti suteikiama tik administratoriui. Nė vienas įmonės kreditorius ar kitas asmuo neturi teisės perimti bankrutuojančiai įmonei priklausantį turtą ir lėšų kitaip, negu nustatyta ĮBĮ (ĮBĮ 14 straipsnio 1 dalies 1 punktą). Ieškovės prievolė pateikti garantinius raštus baigėsi po bankroto bylos iškilimo pagal ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 4 punkto nuostatas, todėl klausimai, susiję su atliktų darbų apmokėjimu, sprendini ĮBĮ nustatyta tvarka.
- Apelacinės instancijos teismas pripažino pagrįstais ieškovės argumentus, kad nepateiktos garantinio laikotarpio įsipareigojimų užtikrinimo priemonės nesuteikia atsakovei teisinio pagrindo nemokėti ieškovei priklausančių lėšų už atliktus darbus. Suėjus laidavimo rašto galiojimo terminui, užsakovė turi pareigą sumokėti rangovui visas likusias pagal Sutartis nesumokėtas sumas, nepaisant to, kad rangovė yra bankrutuojanti bendrovė. Užsakovą pareiga sumokėti rangovui sutartyje nustatytą kainą kyla iš statybos rangos sutarties ir įstatymo reikalavimų (CK 6.681 straipsnio 1 dalis). Teismo vertinimu, byloje nustatytos aplinkybės, kad: nenustatyti atsakovės primumtų ieškovės atliktų darbų kokybės trūkumai, dėl kurių atsakovė būtų patyrusi nuostolius, šalys pasirašė galutinius darbų perdavimo priėmimo aktus, atsakovė iki ieškovės bankroto bylos iškilimo nepareikė ieškovei pretenzijų dėl netinkamai vykdomų sutarčių, ieškovė įvykdė savo sutartines prievoles, atsakovė darbus priėmė, nepatyrė realių nuostolių dėl to, jog ieškovė nepateikė garantinių įsipareigojimų vykdymo užtikrinimo garantijų (laidavimo raštų), leidžia konstatuoti, jog atsakovė neturi teisinio pagrindo sulaukyti ir nemokėti ieškovei atlyginimo už atliktus rangos darbus. Sutarčių nuostatų aiškinimas, kuriuo užsakovė būtų suteikta teisė sulaukyti sumą žymiai ilgesniam laikui nei rangovės turėta pateikti banko ar draudimo kompanijos garantiją, teismo vertinimu, neatitiktų šalių lygybės, teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų (CK 1.5 straipsnis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. balandžio 16 d. sprendimą ir Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. spalio 5 d. nutartį bei priimti naują sprendimą – ieškinį atmesti ir priteisti atsakovei jos patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas tokiais argumentais:
  - Kadangi Sutartys nustatytas mokėtinų sulaukymas siejamas su laidavimo rašto pateikimu, šios prievolės neįvykdymas laikomas sutarties pažeidimu. Pagal Sutarčių 9.7 punktą sulaukita suma įmokama tik tuo atveju, jeigu yra pateiktas garantinis laikotarpio laidavimo draudimas, o ne atsiradus bet kokioms kitoms sąlygoms ar pasibaigus dvejų metų terminui. Šių nuostatų nekeičia faktas, jog juridiniai asmeniai yra iškelta bankroto byla, nes pats bankroto bylos iškilimo faktas netiesiogiai rangovo sudarytų sutarčių sąlygų. Teisminė nepagrįsta apribojimo sutarčių laisvės principą, t. y. šalų teisę susitarti dėl imperatyvioms įstatymo nuostatomis neprieštarujančių sutarties sąlygų – sulaukymas nustatyti kaip rangovo prievolė pateikti draudimo laidavimo raštą užtikrinimą ir nustatyti sankciją, kad, tokio dokumento nepateikus, užsakovui neatsiranda pareiga sumokėti sulaukytų sumų dalį.
  - Teisminė laikė ĮBĮ nuostatas specialiomis teisės normomis Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalies atžvilgiu, nors būtent Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta priemonė ir turi užtikrinti užsakovų interesų patenkinimą prieš kitus kreditorius rangovo nemokumo atveju.
  - Rangos sutarčių 9.7 punkte nurodytas sulaukymas nėra mokėjimo atidėjimas, kaip tai suprantama pagal statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisetai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“ (toliau – ir Reglamentas) 10.5 punktą, ir nėra tapatus draudimo bendrovės išduotam draudimo laidavimo raštui, nes šalys yra aiškiai laisva valia susygušios, kad Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nurodytą dokumentą, kuriuo užtikrinamas garantinio laikotarpio prievolių įvykdymas pagal pasirašytą rangos sutartį, atitinka tik draudimo bendrovės išduotas garantinio laikotarpio įsipareigojimo vykdymo laidavimo raštus. Teisminė Sutartyse nustatytą sulaukymą nepagrįstai tapatinu su Reglamento 10.5 punkte įtvirtintu mokėjimo atidėjimu, kuris Reglamente nustatytas kaip alternatyvi rangovo prievolių taisyti trūkumus užtikrinimo priemonė, kuri gali būti taikoma ne vienasšališkai, o tik esant aiškiai išreikštam šalių rašytiniam susitarimui.
  - Reglamento 10.5 punkte mokėjimo atidėjimas apibrėžiamas kaip rangos sutartyje ar papildomame susitarime nustatytas ne mažesnis kaip 5 procentai statinio statybos kainos (su PVM) mokėtinios sumos atidėjimas ne trumpesnis kaip pirmųjų 3 statinio statymo termino metų laikotarpiai. Ši nuostata įtvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. rugsėjo 18 d. įsakymu Nr. D1-777. Ieškovei pareikšė ieškinį dėl lėšų, sulaukytų pagal Sutartis, sudarytas 2016 m. spalio 10 d., 2016 m. gruodžio 12 d. ir 2018 m. gegužės 10 d. Vadinasi, dvejose iš trijų ginčo sutarčių net negalėjo būti susiarta dėl sulaukytų sumų, kaip rangovo prievolių taisyti defektus, nustatytus garantinių laikotarpio užtikrinimo priemonės – mokėjimo atidėjimo, o 2018 m. gegužės 10 d. sutarties nuostatos iš esmės nesiskiria nuo ankščiau sudarytų sutarčių, vadinasi, ir sudarant šias sutartis šalys valia buvo analizišką seniau sudarytose sutartyse susitarusios sąlygoms. Tai reiškia, jog Sutartys galėjo būti nustatytos tik rangovo prievolė pateikti draudimo bendrovės išduotą laidavimo draudimo raštą, o ne sulaukytų sumų, kurios atliktų mokėjimo atidėjimo funkciją. Be to, teismai, nepagrįstai traktavę, kad sulaukymai atlieka mokėjimo atidėjimo funkciją, neteisingai nusprendė, kad mokėjimo atidėjimas turi būti įmokamas po dvejų metų, o ne po Reglamente nurodyto minimalaus 3 metų termino.
  - Teisminė nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 17 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-35-823/2021 suformuluotos teisės taikymo ir aiškinimo taisyklės, jog sutartyje sulaukymas yra siejamas sulaukymą pagal sutartį nustačius kaip prievolės pateikti laidavimo raštą, o ne prievolės pašalinti garantiniu laikotarpiu atsiradusius darbų trūkumus įvykdymo užtikrinimo priemonę, nustačius, jog sutartyje sulaukymas yra siejamas būtent su laidavimo rašto pateikimu, šios prievolės neįvykdžiusi rangovė negali reikalauti sumokėti sulaukytas sumas net nepaisant to, kad dėl nemokumo ji draudimo laidavimo rašto pateikti negalės.
  - Teisminė nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 7 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2011 suformuotos teismų praktikos. Šioje nutartyje išaiškinta, kad šalių susitarimo dėl rangovui mokėtinio atlyginimo „sulaukymo“ tikslas yra užtikrinti užsakovų nuostolių padengimą rangovo netinkamų prievolių vykdymo atveju. Tai nereiškia, kad šalys, veikdamos laisva valia, negali susitarti ir dėl kitokių prievolių įvykdymo užtikrinimo, todėl svarbu įvertinti, kokios konkrečios rangovo prievolės netinkamam įvykdymui užtikrinti buvo numatytos sulaukytos sumos. Šalims susitarus dalį mokėtinios kainos „sulaukyti“ iki tam tikrų rangovo veiksmų atlikimo ir šiam tokių veiksmų neatlikus, turi būti atsižvelgiama ne tik į lingvistinę sutarties sąlygų reikšmę, bet ir tokiomis sąlygomis siekiamus tikslus. Ginčo atveju šalių tikslas buvo aiškiai išreikštas sutartyje, todėl nebuvo reikalinga aiškinti

sutartį nustatant, kokią reikšmę galėtų suteikti analogiškos protingos šalys. Sulaikymų sąlyga sutartyje buvo įtvirtinta turint tikslą užtikrinti rangovo pareigos pateikti garantinio laikotarpio laidavimo draudimą, kuris buvo privalomas pagal Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalies nuostatas. Sudarant pirmąsias ginčo sutartis imperatyvios įstatymo nuostatos netvirtino jokios kitos alternatyvos nei banko garantija ar draudiko išduotu draudimo laidavimo raštu užtikrinti rangovo privalomų tikslų, paaiškinėjus garantinio laikotarpio, vykdymą, todėl teismai neturėjo pagrindo aiškinti sutartis kitaip, nei tai lingvistiškai įtvirtinta sutarčių tekste.

14. Atsiliepiu į kasacinį skundą ieškovė prašo skundo netenkinti ir nurodo šiuos argumentus:

- 14.1. Specialiųjų įstatymų, skirtas ieškovės bankroto bylai bei su tuo susijusiems klausimams nagrinėti, yra ĮBĮ, o kitų įstatymų nuostatos, susijusios su bankroto procesu, taikomos tiek, kiek jos neprieštaruja šio specialiojo įstatymo nuostatomis (ĮBĮ 1 straipsnio 3 dalis). Atsižvelgiant į tai, jog ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkte imperatyviai nustatyta, kad po teismo nutarties išskirti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos draudžiamą vykdyti finansines prievolas, neįvykdytas iki bankroto bylos išskilimo, įskaitant palikanų, netesybų, mokesčių ir kitų privalomųjų įmokų mokėjimą, išieškoti skolas iš šios įmonės teismo ar ne ginčo tvarka, išskyrus priešpriešinių vienas kitą reikalavimų įskaitymą, kai toks įskaitymas galimas pagal mokesčių įstatymuose nustatytas mokesčio pemokos (skirtumo) įskaitymo nuostatas, ši ĮBĮ nuostata yra speciali (lot. *lex specialis*) atsakomės nurodytos Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalies atžvilgiu ir turi prioritetą jų konkurencijos atveju.
- 14.2. Ieškovės nemokumo administratorius 2019 m. liepos 1 d. pranešimu pranešė suinteresuotiems asmenims (įskaitant atsakovę), kad įmonės sudarytų sutarčių toliau nebets, prašė nutraukti visas galiojančias sutartis, todėl šios sutartys laikomos pasibaigusiomis, o dėl šios priežasties atsiradę reikalavimai, vadovaujantis ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 4 punktu yra tenkinami ĮBĮ 35 straipsnyje nustatyta tvarka. Atsižvelgiant į nurodytą teisinę reglamentavimą, yra nepagrįsta atsakovės pozicija, jog teismai privalėjo vertinti, kad sulaikyta suma ieškovei galėtų būti išmokama tik įvykdžius pareigą pateikti garantinio laikotarpio laidavimo draudimą, nepaisant to, kad ieškovei yra išskelta bankroto byla.
- 14.3. Kreditoriaus teisė sulaikyti daiktą neatskiriama nuo skolininko privalės kreditoriui, nes daikto sulaikymo teise kreditorius gali pasinaudoti tik tada, kai skolininkas neįvykdo privalės kreditoriui ir tik jei yra suėjęs reikalavimo įvykdymo terminas. Svarbiausia aplinkybė yra reikalavimo teisės vykdytinumas bei skolininko privalės neįvykdymas arba netinkamas įvykdymas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-257/2008).
- 14.4. Pagal bendrą užtikrinimo priemonių galiojimo trukmės taisyklę gali būti užtikrinta tik galiojanti arba būsimą realią privalę. Pasibaigus užtikrintai privei, pasibaigia ir ją užtikrinanti akcesorinė privalė (CK 6.70 straipsnio 2 dalis). Po bankroto bylos išskilimo pasibaigus Sutartims, ieškovės privalė pateikti garantinius raštus, vykdyti kitus sutartines įsipareigojimus baigėsi, atitinkamai atsakovė neturi teisės naudotis sulaikymo teise, todėl klausimai, susiję su atliktų darbų apmokėjimu, sprendžiami ĮBĮ nustatyta tvarka. Išnykus sulaikymo pagrindui, mokėjimo „sulaikymas“ yra neteisėtas. ĮBĮ 14 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad nuo nutarties išskirti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos teisė valdyti, naudoti bankrutuojančios įmonės turtą (lėšas) ir juo disponuoti suteikiama tik administratoriui. Nė vienas įmonės kreditorius ar kitas asmuo neturi teisės perimti bankrutuojančiai įmonei priklausancio turto ir lėšų kitaip, negu nustatyta. Atsakovė savo teises galėtų ginti reikšdama reikalavimus ieškovės bankroto byloje (ĮBĮ 21 straipsnis).
- 14.5. Pagal CK 6.58 straipsnio 1 dalies nuostatas apie privalės (jos dalies) vykdymo sustabdymą būtina pranešti kitai šaliai. Atsakovė iki bankroto bylos išskilimo ieškovei nepranešė apie sulaikomas pagal Sutartis sumas, todėl pagrįsta ir teisinga apeliacinės instancijos teismo išvada, jog atsakovės reikalavimas iki bankroto bylos išskirimo ieškovei išskilimo nebuvo užtikrintas mokėtinų sumų sulaikymu. Apie atsikamą sumokėti ieškovei pagal Sutartis 10 735 Eur atsakovė ieškove pirmą kartą informavo po bankroto bylos išskilimo – 2019 m. liepos 18 d. pranešimu. Iki ieškovės bankroto bylos išskilimo šalys nebuvo išsprendusios Sutarčių vykdymo klausimų, o po bankroto bylos išskilimo šios klausimus draudžia spresti ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 4 punktą, todėl atsakovė neturi teisės valdyti ginčo lėšas.
- 14.6. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių, t. y. jos kasaciniame teisme iš naujo nenustatomos. Kasaciniame skunde nepagrįstai remiamasi naujomis aplinkybėmis, kurios nebuvo nagrinėtos žemesnės instancijos teismų, pažeidžiant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą (toliau – ir CPK) 347 straipsnio 2 dalį. Bylą nagrinėjant pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose atsakovė nuosekliai teigė, kad ji niekada nesinaudojo mokėtinų sulaikymo teise, nustatyta Sutarčių specialiosios dalies 6.5 ir bendrosios dalies 9.7 punktuose, jog ne sulaiko ar įskaito pinigų kaip privalomų užtikrinimo priemonę, o atsisako vykdyti savo priešpriešinę privalę CK 6.58 straipsnio pagrindu. Kasaciniame skunde nurodoma, kad ginčo suma sulaikyta.
- 14.7. Nėra pagrindo remtis atsakovės nurodyta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 17 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-35-823/2021, nes nagrinėjamos bylos ir cituojama nutartimi išnagrinėtos bylos aplinkybės nesutampa. Nurodytoje nutartyje konstatuota, kad ieškovės garantiniai įsipareigojimai buvo užtikrinti laidavimo raštu, o iki jo pateikimo – pinigų sumos sulaikymu (nepriemoma). Nagrinėjamoje byloje atsakovės reikalavimas iki bankroto bylos išskirimo ieškovei išskilimo nebuvo užtikrintas mokėtinų sumų sulaikymu, nes atsakovė nebuvo pranešusi ieškovei, kad pasinaudojo galimybe sustabdyti dalies privalės vykdymą. Be to, civilinėje byloje Nr. e3K-3-35-823/2021 primojto nutartyje nurodyta, jog šalys susitarė, kad jei laidavimo rašto ieškove nepateiktas, atsakovės sulaikytos sumos liks jai ir ieškovei juokias atvejais nebus mokamos. Nagrinėjamoje byloje pateiktose Sutarčių sulaikymų lėšų išmokėjimas nesiejamas šimtinai su garantinių įsipareigojimų laidavimo rašto pateikimu, tai patvirtina Sutarčių bendrosios dalies 9.7 punkto nuostatos.
- 14.8. Atsakovės cituojamas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 7 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2011 ir nagrinėjamoje byloje nustatytos aplinkybės nesutampa, nes iš nurodytos nutarties matyti, kad atsakovė pasinaudojo statybos rangos sutartį suteikta teise sulaikyti visus mokėjimus pagal sutartį ir nepasirašė baigiamųjų darbų atlikimo akto, nes ieškove statybos rangos sutartį neįvykdė darbus atliko netinkamai, šių darbų trūkumų neišaišė, su baigiamųjų darbų atlikimo aktu nepildė visų jame nurodytų dokumentų, pagal sutarties reikalavimus nepateikė garantinio laikotarpio laidavimo rašto. Nagrinėjamoje byloje atsakovės reikalavimas iki bankroto bylos išskirimo ieškovei išskilimo nebuvo užtikrintas mokėtinų sumų sulaikymu, nes atsakovė nebuvo pranešusi ieškovei, kad pasinaudojo galimybe sustabdyti dalies privalės vykdymą.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl šalių sutarčių nuostatų, įtvirtinančių užsakovės teisę sulaikyti rangovei už atliktus statybos rangos darbus mokėtinas sumas, aiškinimo

15. Kasaciniame skunde atsakovė teigia, kad bylą nagrinėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nepagrįstai apribojo sutarčių laisvės principo taikymą, nes, šalims Sutartis susitarus, kad ieškove garantinio laikotarpio privalę įvykdymą užtikrins draudimo bendrovė išduotu garantinio laikotarpio įsipareigojimo įvykdymo laidavimo raštu, ieškovei neįvykdžius šios sutartinės privalės, teismai netakė Sutartyse nustatytas sankcijas, suponuojančios, kad atsakovė neprivalo vykdyti savo privalės sumokėti sulaikytas dalies ieškovei priklausancio atlyginimo už atliktus darbus.
16. Sutarties laisvės principas apibrėžtas CK 6.156 straipsnyje, kurio 1 dalyje nurodyta, kad šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, taip pat sudaryti ir Civilinio kodekso nenustatytas sutartis, jeigu tai neprieštaruja įstatymams. CK 6.189 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią. Sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje nustatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė arba įstatymai.
17. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad sutarties laisvės principas valstybės pripažįstamas ir ginamas tikslingsai – jis suteikia reikšmę suderintiems šalių tarpusavio ketinimams. Šalių pasiektas susitarimas, įformintas teisės aktu pripažįstama tvarka, tampa teisiskai įpareigojančiu aktu ir reikšminga visuomeninės savireguliacijos priemone. Šis aktas (susitarimas) nustato teises ir pareigas. Valstybė, siekdama tikio našumo, įsipareigoja šias pareigas užtikrinti priverstinai, nustatydama teisinį reikalavimą laikytis sutarčių (lot. *pacta sunt servanda*), ir prireikus per teisinę priverstinai įgyvendina. Sprendžiant ginčus, kylantčius iš sutartinių santykių, nevalia ignoruoti sutarties šalių valios ir vadovautis vien įstatymo nuostatomis. Teismas, sprendždamas sutartinių ginčų klausimus, nuo sutarties sąlygų turinio gali (ir privalo) nukrypti ir vadovautis teisės normomis tik tada, kai šalių sutartis prieštarauja bendriesiems teisės principams (CK 1.5 straipsnis), viešajai tvarkai (CK 1.81 straipsnis) ar imperatyviosioms įstatymo nuostatomis (CK 6.157 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-207-219/2016, 52 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
18. Ginčo šalys siejant sutartiniams teisiniams santykiams dėl šalių teisių ir pareigų apimtys pirmiausia turi būti sprendžiamos pagal jų sudarytos sutarties nuostatas, o teismo pareiga tinkamai kvalifikuoti ginčo teisinius santykius sietina su teismo pareiga tinkamai išaiškinti šalių sudarytą sutartį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-35-823/2021, 50 punktas).
19. Kasacinio teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad konkrečios sutarties turinio ir jos sąlygų išaiškinimas, sutartinį sulygtų šalių pareigų bei teisių nustatymas yra fakto klausimas. Pagal CPK 353 straipsnio 1 dalį kasacinis teismas fakto klausimų nagrinėja, tačiau, atsižvelgdamas į kasacinio skundo argumentus, patikrina, kaip žemesnės instancijos teismas laikėsi sutarties aiškinimo taisyklių (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 8 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2008; 2018 m. vasario 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-51-701/2018 48 punktą; 2019 m. gruodžio 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-398-687/2019 39 punktą; 2020 m. balandžio 22 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-112-421/2020 22 punktą; kt.).
20. Kasacinio teismo praktikoje sutarčių aiškinimo klausimu yra nurodyta, kad kai kyla šalių ginčas dėl konkrečios sutarties rūšies, turinio, jos sąlygų, sutartis turi būti aiškina nustatant tikruosius sutarties dalyvių ketinimus, atsižvelgiant į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudarymo aplinkybes, į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir kitas konkrečių atvejų reikšmingas aplinkybes. Sutarties sąlygos turi būti aiškios taip, kad aiškinimo rezultatas nereikštų nesąžiningumo vienos iš šalių atžvilgiu. Aiškinant sutartį, būtina vadovautis ir CK 1.5 straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais. Taikant įstatyme įtvirtintus ir teismų praktikoje pripažintus sutarčių aiškinimo taisykles, turi būti kiek įmanoma tiksliau išaiškinta šalių valia, išreikšta joms sudarant sutartis ir prisnait iš tokių sutarčių kylančius įsipareigojimus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-37-378/2022, 38 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
21. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad pagal šalių Sutarčių bendrosios dalies 9.7 punktą užsakovė (atsakovė), mokėdama rangovei (ieškovei) už atliktus darbus, turi teisę savo pasirinkimu sulaikyti sutartą sumą. Užsakovė įsipareigojo pagal šį Sutarčių punktą sulaikyti lėšas išmokėti rangovei Sutarčių bendrosios dalies 8.5 punkte nustatyta tvarka – kai rangovė ne vėliau kaip per 14 dienų nuo galutinio perdavimo akto pasirašymo pateiks užsakovei garantinio laikotarpio įsipareigojimą pagal sutartį vykdyti užtikrinimo garantiją (arba užsakovei priimtos draudimo bendrovės laidavimo raštą). Šios garantijos dydis ir galiojimo terminas yra nurodomi Sutarčių specialiosios dalies 7.2 punkte, kuriame sutarta, jog ieškove atsakovė pateiks 5 proc. nuo Sutarčių kainos draudimo bendrovę išduotą garantinių įsipareigojimų vykdymo užtikrinimo garantiją (laidavimo raštą), kurios galiojimo terminas – dveji metai.
22. Apeliacinės instancijos teismas, aiškindamas Sutarčių ginčo nuostatas, vertino jų esmę ir tikslą – Sutartyse nustatytos privalės įvykdymas turėjo užtikrinti užsakovei, kad 2 metus nuo ieškovės atliktų darbų priėmimo, paaiškęs rangovės atliktų darbų trūkumus, su užtikrintas jų įstaitymas. Taigi privalės pateikti laidavimo raštą įvykdymas nebuvo savitiksli, bet buvo nustatytas kaip būdas užtikrinti galinų atsakovės tiesioginių nuostolių atlyginimą, jeigu jų atsirastų per dvejus metus nuo objektų galutinio perdavimo akto pasirašymo dienos. Tačiau pačią dalyvių užtikrinimo funkciją ir tokiu pat mastu (5 proc. Sutarčių kainos) atliko ir rangovei mokėtinos sumos sulaikymas. Pasibaigus nustatytam užtikrinimo laikotarpiui, neatsiradus rangovės darbų defektų, buvo pasiektas tikslas, kurį turėjo užtikrinti tiek Sutarčių nustatyta privalė pateikti laidavimo raštą, tiek rangovės lėšų sulaikymas, todėl užsakovė neteko teisinio pagrindo nustatyti kitus Sutarčių ginčo nuostatų tikslus ir iš jų kildinti naujas privalės bei nemokėti sulaikytos rangovei priklausancios sumokėti sumos. Per Sutarties nustatytą laikotarpį neatsiradus rangovės darbų trūkumų ir poreikio sulaikyti lėšas panaudoti garantiniui laikotarpiui siems trūkumams šalinti, sulaikytų lėšų nesumokėjimas rangovei reikštų nesąžiningumą rangovės atžvilgiu, nes ji, tinkamai atlikusi darbus pagal Sutartį, negautė viso jai priklausancio atlyginimo už atliktus darbus, o užsakovė nepagrįstai praturtėtų sulaikyta suma. Aiškinimas, kad, praėjus Sutarties nurodytą statinio garantinio termino daliai, per kurią rangovės garantinių privalių vykdymas buvo užtikrintas jai mokėtinos sumos sulaikymu, ji vis dar privalo pateikti laidavimo raštą 2 metų laikotarpiu, faktiškai suteikė užsakovei ilgesnės trukmės garantinių privalių vykdymą, nei sutarta Sutartimis, ir sukurtų užsakovei geresnę padėtį, nei sutarta Sutartimis, todėl toks aiškinimas būtų nesąžiningas.
23. Taigi apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, jų esmę, tikslą, siekdamas, kad aiškinimo rezultatas nereikštų nesąžiningumo vienos iš šalių atžvilgiu, vadovaudamasis CK 1.5 straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais, turėjo pagrįdą padaryti išvadą, kad, suėjus Sutarties nustatytam laidavimo rašto galiojimo terminui, užsakovė turi pareigą sumokėti rangovei visas likusias pagal Sutartį nesumokėtas sumas, o Sutarties nuostatų aiškinimas, kuriuo užsakovė būtų suteikta teisė sulaikyti sumą žymiai ilgesniam laikui nei rangovo turto pateikti banko ar draudimo kompanijos garantiją, neatitiktų šalių lygybės, teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų. Vien tai, kad teismų išvados, padarytos aiškinant Sutartis, netenkina atsakovės, savaime nereikšia sutarčių aiškinimo taisyklių pažeidimo (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 17 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-35-823/2021 29 punktą).
24. Teisėjų kolegija taip pat pripažįsta teisiskai nepagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad bylą nagrinėję teismai, priimdami skundžiamus procesinius sprendimus, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, suformuotos sprendžiant klausimą dėl sulaikytų sumų statybos rangos santykiuose išmokėjimo ir šių sulaikytų sumų paskirties apibrėžimo statybos rangos sutartyse.
25. Tiek nagrinėjamoje byloje, tiek Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 7 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2011, kuria kasaciniame skunde remiasi atsakovė, konstatuota, kad šalių susitarimo dėl rangovės mokėtinio atlyginimo sulaikymo esminis tikslas yra užtikrinti užsakovo nuostolių padengimą rangovo netinkamų privalių vykdymo atveju, nes, minėta, užsakovės siekio gauti laidavimo raštą nėra pagrindo laikyti savaviniu esminiu užsakovės tikslu. Sutinkama su atsakove, kad šalys, veikdamos laisva valia, gali susitariti ir dėl kitokių privalių vykdymo užtikrinimo, tačiau nagrinėjamoje byloje nenustatyta, kad šalys tokias susitarimus sudarė.
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 17 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-35-823/2021 buvo remiamasi šalių sutartimi, kad rangovei mokėtinos kainos dalies sulaikymas pagal rangos sutartį buvo rangovės privalės pateikti laidavimo raštą, o ne privalės pašalinti garantiniu laikotarpiu atsiradusius darbų trūkumus įvykdymo užtikrinimo priemonė. Šioje byloje nenustačius Sutarčių šalių susitarimo taikyti rangovei sankcijas už laidavimo rašto nepateikimą, skirtingai nei buvo nustatyta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 17 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-35-823/2021, nėra pagrindo teigti, kad teismai nukrypo nuo kasacinio teismo išaiškinimų nurodytoje civilinėje byloje.

Dėl Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalies, reglamentuojančios rangovo pareigą pateikti garantinio laikotarpio privalių įvykdymą užtikrinantį dokumentą

27. Atsakovė kasaciniame skunde nurodo, kad bylą nagrinėję teismai nepagrįstai ĮBĮ nuostatas laikė specialiomis teisės normomis Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalies atžvilgiu ir nepagrįstai nusprendė, kad po bankroto bylos išskilimo teisme dienos pasibaigė ieškovės privalė pateikti garantinius raštus, todėl atsakovė turi apmokėti atliktų darbų kainą, neturėdama teisės dalies sumos sulaikyti. Atsakovės vertinimu, būtent Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nustatyta priemonė ir turi užtikrinti užsakovo interesų patenkinimą prieš kitus kreditorius rangovo bankroto atveju.
28. Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje reglamentuojama rangovo pareiga kartu su atliktų statybos darbų perdavimo aktu pateikti statytojui (užsakovui) dokumentą, kuriuo rangovo nemokumo ar bankroto atveju užtikrinamas garantinio laikotarpio privalių įvykdymas pagal rangos sutartį – dėl rangovo kaltės atsiradusių defektų, nustatytų per pirmuosius 3 statinio garantinio termino metus, šaliniui išlaikyti apmokėjimas statytojui (užsakovui). Defektų šaliniui užtikrinimo suma statinio garantiniu 3 metų laikotarpiu turi būti ne mažesnė kaip 5 procentai statinio statybos kainos.
29. Detaliau reikalavimai Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nurodytą rangovo garantinio laikotarpio privalių įvykdymo dokumentui nustatyti Reglamento 61.10, 84.1.3, 84.2.3, 93.11 papunkčiuose. Tai gali būti: 1) draudimo bendrovės išduotas draudimo raštąs; 2) mokėjimo atidėjimą patvirtinantis dokumentas; 3) kredito įstaigos garantija. Šie dokumentai turi būti išduoti ne trumpesiam kaip 3 metų laikotarpiui, o laidavimo draudimo suma, mokėjimo atidėjimo suma arba garantijos suma turi būti ne mažesnė kaip 5 procentai statybos kainos (su PVM). Reglamento 10.5 papunktyje nurodyta mokėjimo atidėjimo sąvoka – rangos sutartyje ar papildomame susitarime

nustatytas ne mažesnis kaip 5 procentai statinio statybos kainos (su PVM) mokėtinos sumos atidėjimas ne trumpesniais kaip pirmųjų 3 statinio garantinio termino metų laikotarpiai.

30. IBJ 1 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad kitų įstatymų nuostatos, reglamentuojančios įmonių veiklą, kreditoriaus teisę į reikalavimų tenkinimą, kreditoriaus teisę imtis priemonių skoloms išieškoti, priešpriešinių vienašalių reikalavimų įskaitymą, išskyrus nustatytąjį Lietuvos Respublikos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatyme, mokesčius ir kitas privalomas įmokas ir jų administravimą bankroto proceso metu, įmonėse taikomos tiek, kiek jos neprieštaruja šio įstatymo nuostatomis.
31. Pažymėtina, kad Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje *expressis verbis* (aiškiais žodžiais) nurodyta rangovo garantinio laikotarpio prievolių įvykdymo dokumento paskirtis – rangovo nemokumo ar bankroto atveju užtikrinti garantinio laikotarpio prievolių įvykdymą pagal rangos sutartį. Tokia aiški nuostata suteikia pagrindą daryti išvadą, kad įstatymų leidėjas, formuluodamas Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą teisės normą, skirtą taikyti rangovo nemokumo ar bankroto atveju, vertino ją ne kaip prieštaraujančią, bet kaip suderinimą su tuo metu galiojusio IBJ nuostatomis.
32. Kita reikšminga analizuojamos teisės normos nuostata apibrėžia laikotarpį, kurį nurodytas rangovo dokumentas turi užtikrinti nustatytą dėl rangovo kaltės atsiradusių defektų šalinimo išlaidų apmokėjimą – per pirmuosius 3 statinio garantinio termino metus. Reglamento 10.5, 61.10, 84.1.3, 84.2.3, 93.11 papunkčiuose nustatyta, kad šis rangovo dokumentas turi būti išduotas ne trumpesniais kaip 3 metų laikotarpiai. Tai reiškia, kad rangovo nemokumo ar bankroto atveju šalių susitarimas dėl rangovui mokėtinos sumos atidėjimo užtikrina, kad atidėta suma sutartą laikotarpį, bet ne trumpesnę kaip 3 metus nuo statinio garantinio termino skaičiavimo pradžios, atlieka Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nustatytą funkciją, todėl atitinkamą laikotarpį atidėta suma negali būti išreikalauta bankrutuojančio rangovo naudai.
33. Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalies nuostatos dėl rangovo pareigos pateikti prievolių įvykdymo užtikrinimo dokumentą, jo minimalaus galiojimo termino ir minimalios užtikrinamos sumos yra imperatyvaus pobūdžio. Nurodyta teisės norma įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d. Iki šio įstatymo įsigaliojimo pradėtos specialųjų architektūros reikalavimų, specialųjų paveldosaugos reikalavimų, specialųjų saugomos teritorijos tvarkymo ir apsaugos reikalavimų, prisijungimo sąlygų, statybą leidžiančių dokumentų išdavimo, statinių statybos užbaigimo procedūros baigiamos vykdyti pagal šią procedūrą įvykdymo pradžios metu galiojusius teisės aktus.
34. [CK 6.157 straipsnio](#) 1 dalyje nurodyta, kad šalys savo susitarimu negali pakeisti, apriboti ar panaikinti imperatyviųjų teisės normų galiojimo ir taikymo, nepaisant to, kokia teisė – nacionalinė ar tarptautinė – šias normas nustato. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad imperatyviųjų teisės normų pasikeitimas po sutarties sudarymo neturi įtakos sutarties sąlygoms.
35. [CK 6.189 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta, kad sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje nustatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė arba įstatymai. Taigi šalys yra saistomos ne tik sutarties sąlygų, bet ir imperatyviųjų teisės normų. Teismas, sprendžiamas sutartinių ginčų klausimus, nuo sutarties sąlygų turinio gali (ir privalo) nukrypti ir vadovautis teisės normomis tik tada, kai šalių sutartis prieštarauja bendriesiems teisės principams ([CK 1.5 straipsnis](#)), viešajai tvarkai ([CK 1.81 straipsnis](#)) ar imperatyviosioms įstatymo nuostatomis (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 9 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-122-969/2017](#) 31 punktą; 2017 m. lapkričio 22 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-407-701/2017](#) 21 punktą). Imperatyvus teisės normų pobūdis reiškia, kad nors civilinių santykių dalyviai yra lygūs ir laisvi sukurti civilines teises ir pareigas sudarydami sandorius (sutartis), tačiau laisvė sudarinti sandorius nėra absoliuti, sutartinė laisvė yra ribojama visų pirma imperatyviosiomis teisės normomis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 6 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 5K-3-593-687/2015](#)).
36. Vadovaujantis šiomis teisės normomis, šalis 2016 m. spalio 10 d. ir 2016 m. gruodžio 12 d. Sutartyse nustačius 2 metų prievolių įvykdymo užtikrinimo dokumento galiojimo terminą, Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalies nuostata dėl nurodytų dokumentų galiojimo minimalaus 3 metų termino šioms 2016 m. sudarytomis sutartims netaikoma. Šalis sudarant 2018 m. gegužės 10 d. statybos rangos sutartį, pirmiau nurodyta įstatymo nuostata šalis buvo privaloma.
37. Kita vertus, teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad atsakovė nei bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, nei apeliacinės instancijos teisme Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalies pažeidimu nesirėmė ir apskritai neigė, kad yra sulaukusi pagal Sutarties iškovei mokėtinos kainos dalį. Kasaciniame skunde taip pat nurodoma, kad Sutartyse numatytas sulaikymas nėra mokėjimo atidėjimas kaip tai suprantama pagal Reglamento 10.5 punktą. Taigi, nėra teisinio pagrindo sutikti su kasacinio skundo argumentu, jog bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino ir taikė Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalies nuostatas.
38. Taip pat pažymėtina, kad Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje užtikrinamas garantinio laikotarpio rangovo prievolių įvykdymas dėl defektų, nustatytų per pirmuosius 3 statinio garantinio termino metus, todėl, jei ilgesnis terminas nesutartas šalių sutartimi, užsakovas (statytojas) neturi pagrindo reikalauti garantinio laikotarpio prievolių įvykdymo užtikrinimo nurodytam terminui pasibaigus, net jei faktiškai rangovo prievolių įvykdymo užtikrinimo dokumentas buvo pateiktas vėliau ar apskritai nebuvo pateiktas. Pagal 2018 m. gegužės 10 d. statybos rangos sutartį pateiktino rangovo prievolių įvykdymo užtikrinimo dokumento galiojimo minimalus 3 metų terminas prasidėjo 2018 m. birželio 5 d., o baigėsi 2021 m. birželio 5 d. ([CK 6.698](#) straipsnio 2 dalis, Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalis). Kadangi apeliacinės instancijos teismui nagrinėjant šalių ginčą, 3 metus nuo statinio garantinio termino pradžios jau buvo suėję, aplinkybė, kad teismas neatsižvelgė į Statybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nustatytą ilgesnį nei šalių 2018 m. gegužės 10 d. sutartyje nustatytą prievolių įvykdymo užtikrinimo dokumento galiojimo terminą, negalėjo lemti kitokios bylos baigties.
39. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovės kasacinio skundo argumentai nesudaro teisinio pagrindo keisti ar naikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį. Dėl to kasacinis skundas atmestinas, o apeliacinės instancijos teismo nutartis palikta nepakeista ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas ir 3 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria :

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. spalio 5 d. nutartį palikti nepakeistą.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Balygienė

Maciejevskis

Taminskas